

Un corifeu al caricaturii inteligente

Ziua de 29 noiembrie 2019 a reprezentat pentru iubitorii de spirit și frumos un moment exponențial prin calitatea și raritatea manifestării culturale.

Maestrul Constantin Ciosu, deopotrivă umorist și grafician de anvergură internațională, a deschis la Galeria „Alfa” o retrospectivă vastă și elevată după circa 20 de ani de efervescente acumulări creative. Mă leagă de domnia sa amintirea bucăților de cretă aruncate către puștani galăgioși care eram în vremuri imemorabile și delectarea admirativă față de sarjele elocvente din revista „Cronica”, la care tata era abonat. Familiarizat cu umorile și vanitățile intelectuale din lumea literaților, Constantin Ciosu reușea performanța specială de a produce irepetabil nenumărate ipostaze caustice, dar nu ranchiunoase, prin care incrimina cu umor și o grafie proprie și recognoscibilă, sintetic, însă încărcat de subtile provocări contextuale.

S-a născut la Moinești, în 1938, ilustrând generos proprietatea locului de a livra artelor și culturii personalități autentice. Cumva este un pilon (foarte înalt) care leagă avangardiștii Tristan Tzara și Pic G. Adrian de generația matură a pictorilor importanți: Ion Văsai, Dumitru Macovei, Ioan Viorel Cojan sau regretatul Mircea Bujur. A studiat în orașul natal unde a descoperit caricatura prin populara revista „Urzica”. Pe 28 februarie 1953 a debutat în paginile acesteia. Vreau să cred că experiența de contabil (1958-1960) i-a nutrit răbdarea și rigoarea cu care și-a definit tehnica, mai ales în timpurile când trebuiau elaborate manual fabulele sale acide. Și-a desăvârșit studiile artistice la Cluj, între 1962-1964 urmând cursurile Facultății de Arte Plastice a Institutului Pedagogic. Devenit profesor băcăuan, a susținut o prolifică activitate publicistică atât în presa locală, cât și în reviste prestigioase din România și din lume. Debutul expozițional de la Galeria de Artă (Alfa, azi) din decembrie 1966 și cele care au urmat l-au impus rapid ca un umorist/grafician valoros internațional, cu nenumărate prezențe la concursurile importante de pe toate meridianele lumii; din Est până în Japonia, Coreea, Iran, Turcia, Israel, Italia, Germania, Franța, Belgia.

Panoplia premiilor cucerite

este enormă, definitorie pentru statutul universal, proeminent între umoriștii moralisti cu predispoziție către idee, meditație în dauna hăhăielii gratuite, și încă neterminată. De aceea ar fi inutilă o enumerare, iar proba excelenței artistice este susținută și de invitații spre jurizări la festivaluri importante de umor. Prezența sa în Muzeul Caricaturii din Basel (Elveția) sau Pălăria de Aur conferită de belgieni indică fără tăgadă prestața și recunoașterea care-l înconjoară.

De altfel, este autorul a numeroase volume de umor, care se bucură de prefete remarcabile semnate de un Radu Negru, Teodor Mazilu, Laurențiu Cernăș sau Dan Grigorescu. Vreau să evidențiez rolul providențial, proteic prin care trei artiști congeneri au construit, la Bacău, un efervescent centru artistic, tutelând urmașii prin forța exemplului și a operelor artistice. Mă gândesc, desigur, la maestrul Ilie Boca, regretatul Gh. Velea și implicit Constantin Ciosu, cel mai dificil de urmărit, fiindcă se află mereu într-o perpetuă competiție cu sinele său creativ. Pare doar că mai tânărul VEM dezvoltă un parcurs laborios, jalonat de succese, dar el beneficiază din plin de cuceririle printului electronic.

Dacă comentarii de la vernisaj au încercat să-l lege pe Maestru de gloria locală, doresc să-i contrazic, deoarece desenele lui Ciosu stigmatizează cusururi umane general valabile, iar premiile internaționale fără număr atestă briliant plasarea sa în concertul universal al caricaturiştilor de elită!

Definitorie este opțiunea sa pentru caricaturi fără cuvinte, care transmit privitorilor multiple piste de dialog neconvențional. Editată la Junimea (Iași, 1974), cartea **101 Fabule fără cuvinte** comprimă ilustrațiile literare despre care am mai făcut vorbire. Regretatul critic Radu Negru identifica „familia autonomă, cu grafica proprie... elocventă fără text, deși plină de subtext, chiar de o valoare polisemică...” „Câteva măști cu fizionomii tăiate lapidar, arid, pe un facies generic, pot exprima o gamă imensă de atitudini prin capacitatea subtilă a grafierii unghiurilor”. Iar în volumul **Negru pe Alb**, apărut la prestigioasa Editură Meridiane, în 1975, același critic adăuga: „Omul a descoperit râsul și, amplificându-l în artă, s-a elibe-

rat de spaimile primare. Acesta este conținutul intim al caricaturii, sensul său coroziv... Cu o inventivitate ideatică de-a dreptul uluitoare (la Ciosu) predomină mijloacele plastice, ascetic restrânse la minimum, într-o distincție stilistică net personală...” „Invenția lui Constantin Ciosu este de ordin cinematografic, apropiindu-se de Popescu Gopo prin tipologii în câteva personaje antitetice de obezi și pipiriri, factice ductili, instabili, lichele, false valori și asceți veleitari. Repetiția în compoziții dă senzația de mișcare, prin ușoare înclinații...”

Iar la fel de reputată și regretată Alexandra Titu decela, în revista **Vitraliu** (2009), tematica umană, majoră, perpetuă, căreia Maestrul i-a oferit ipostaze ironice pline de rafinement: „De la defectele mărunte și individuale, la sisteme filosofice, religioase, politice sau artistice, de la retoricile dogmatismului la retoricile rebelunii și libertății, nimic nu scapă omului care râde de convenții, de reguli, legități și devieri, defecte și desăvârșire, cu aceeași disponibilitate în fața fenomenelor esențiale sau perisabile și benigne...” „ca să evidențieze „comicul vizual, prin laconica înscenare a unui absurd de situație... Dacă stilul grafic indică modul de formare artistică clujean, tipul de umor relevă originea sa moldoveană”. Este o referire sintetică la transformările oferite de deceniile de libertate care au deschis, tematic și tehnic, orizonturi ținute sub obrocul cenzurii comuniste.

Artistul se simte familiar cu noile tematici deschise: de la eternul feminin la obscurantismul ipocrit, religios și mai ales la fenomenele amenințătoare ale unei civilizații autodestructive. Registrul color abordat îi augmentează fericit mijloacele de expresie, iar energia sagace și creativă îi conferă, parcă, secretul tinereții veșnice. Ne întâlnim cu un Ciosu „upgradat”, al cărui comentariu acid evocă un registru complex, care poate fi mediativ melancolic până la adevărate reduceri la absurd.

Avertismentele asupra efectelor poluante indică poezia discretă a omului care a cunoscut o lume mult mai naturală, verde și armonioasă, care tinde să fie înlocuită cu oaze, rezervații stinghere în puzderia de beatoane și noxe industriale. Ca o relație

ultramodernă este satirizată și dependența de telefonii de ultimă generație. Un capitol consistent este acoperit de revelarea inechităților sociale, a politicianismului deșănțat, ascuns sub sloganurile noii corectitudini politice (Human Rights). În viziuni actualizate se perpetuează lașitatea, lipsa coloanei vertebrale, vanitatea lingușită, împreună cu pandantul ei, slugărnicia. Nu lipsește nici evocarea terorismului, asociată cu paznicii sau vameșii cu zel excesiv. Frumosul feminin ispitește chiar și „dreptii“ de sus sau prelații pământeni. Extrem de incitante sunt rapelurile culturale clasice, precum *Cina cea de Taina*, *Mona Lisa*, *Strigătul* lui Munch sau tablourile lui Rembrandt, care sunt puse în contexte insolite, ce acuză superficialitatea caducă a timpului prezent și a oamenilor săi.

Recunoștința mea se îndreaptă către dl. Cornel Galben, a cărui acribie documentară mi-a furnizat argumente majore pe care modestia proverbială a maestrului nu dorește să le dezvăluie. Revenind la universalitatea demersului artistic, voi prelua comentariul inspirat al lui Roni Caciularu, jurnalist versatil și profetic: „Caricaturile acestui băcăuan universal sunt discriminatorii: se adresează numai oamenilor deștepți. Puterea lui de a decanta noroiul vieții și de a ajunge la esențe generale umane este reală și incontestabilă. Naturaletă și finețea stilistică îl ilustrează. La fel e, de fapt, și omul - delicat, politicos, amabil, dar nu cu mai multe fețe.“ Extrem de taciturn și de o modestie funciara, Constantin Ciosu se exprimă doar prin opera sa și, după cum continuă Roni Caciularu, „...Unde pune el penița, pune Dumnezeu un zâmbet. Cred că Cel de Sus încearcă, și astfel, să corecteze lumea. Impostura, demagogia, suficiența, tâmpenia, aroganța, infatuarea, snobismul, invidia, meschinăria și alte isme sunt redade de Ciosu transfigurat și adesea condescendent, dar neiertător. Ironia e fină, umorul de calitate, substanța e vie și concludentă.“

Radu CIOBANU

O, ce veste minunată!

Sub acest generic, Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ a oferit băcăuanilor, pe 22 decembrie 2019, la Teatrul de Vară „Radu Beligan“ din Bacău, un spectacol extraordinar, dedicat mării sărbători a creștinătății, Nașterea Domnului. Deschis de ceața „Ursului“ de la Dărmănești, acest vechi și spectaculos obicei de iarnă de pe Valea Troțușului a croit calea pentru intrarea în scenă a reprezentanților celorlalte tradiții și credințe ancestrale, unice în felul lor și tocmai de aceea apreciate la festivalurile de folclor din întreaga lume. „O, ce veste minunată!“ a răsunit apoi din glasurile Grupului de copii al Ansamblului „Busuiocul“, la minunatul colind adăugându-se frumoasele cântece „Bună sara, Moș Crăciun“ și „Steaua sus răsare“, în timp ce Moș Crăciun și gazdele au împărțit daruri copiilor și publicului, nelipsind colacii tradiționali, simbol al belșugului și al unității, ilustrat imediat în Hora mare, în care s-au prins dansatorii Ansamblului. La rândul lor, micii balerini coordonați de profesoara Simona Baicu au adus pe scenă grația și bucuria copilăriei, în vreme ce preoții Ionuț Avram, Ciprian Ignat și Ioan Ciobanu, Grupul Folcloric „Flori de câmp“, solistul vocal Florin Popa, „Căiuții albaștri“ din Hlipiceni – Botoșani, „Mândruțele“ din Basarabia, în frunte cu artista Zinaida Bolboceanu, au încântat cei peste 1000 de spectatori cu un bogat buchet de colinde, cântece și jocuri străvechi. Din captivanta feerie n-au lipsit caprele mici și mari, capra mută, jocul mascaților, hora cailor, spectaculosul joc al dubașilor. Tot simbolic, la predarea ștafetei a venit Anul Nou, iar Sorcova veselă, rostită de actorul Viorel Baltag a încheiat o reprezentație în care voia bună s-a simțit la ea acasă. Scenariul și regia au aparținut coregrafului Petre Vlase, iar conducerea muzicală lui Mihai Gherghelaș. (C. G.)